

асоційованих і дочірніх підприємств. За міжнародними стандартами обліку (МСБО 27 «Консолідовані фінансові звіти та облік інвестицій у дочірні підприємства») у разі повного контролю, крім обліку за методом участі в капіталі, може застосовуватися й інший підхід — облік за методом собівартості або переоціненої вартості.

На наш погляд, і у вітчизняній практиці доцільно встановити декілька варіантів обліку інвестицій у пов'язані сторони. За базовий підхід необхідно визнати облік інвестицій за методом участі в капіталі. Альтернативними варіантами, які може обрати інвестор, слід вважати облік інвестицій за їх фактичною собівартістю або ринковою вартістю.

Наявність альтернативних підходів до оцінки та обліку інвестицій дозволить більш оперативно і з меншими витратами реалізувати на практиці такий новий напрям діяльності підприємств, яким є фінансове інвестування.

В. Л. Кузьмін, аспірант

Київський національний економічний університет

ВРАХУВАННЯ ДЕЯКИХ ПИТАНЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПРИ АНАЛІЗІ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

На сучасному етапі розвитку економіки України проходить подальше вдосконалення управлінської діяльності підприємств. Це викликано всезростаючим науково-технічним прогресом. Об'єктивні умови, з одного боку, і логіка розвитку економічної думки, з іншого, виробили нові підходи до організації внутрівиробничого управління. Розроблена та практично випробувана протягом багатьох десятиріч, що довела свою життєздатність та ефективність, така функція управління, як аналіз.

Сучасна теорія та практика аналізу набуває особливого значення з двох точок зору. По-перше, перехід економіки України на ринкові відносини вимагає вивчення форм та методів управління на рівні основної господарської ланки — виробничої діяльності підприємств. Практичне використання такого досвіду на підприємствах України — одне з першочергових завдань. По-друге, всезростаючий вихід підприємств на світові ринки зумовлює необхідність глибокого вивчення та знання практики внутрівиробничого управління. Вищезгадане пред'являє високі вимоги до підготовки фахівців-аналітиків, і в першу чергу тих,

які будуть зайняті в зовнішньоекономічній сфері діяльності, пов'язані з підготовкою та прийняттям управлінських рішень з цих питань. Знання ними проблем теорії та практики аналізу є обов'язковим. Без цього неможливо ефективно працювати в сфері управління виробництвом і зовнішньоекономічними зв'язками на рівні підприємств. Тому при викладанні економічних дисциплін аналіз господарської діяльності підприємств займає все більш провідні позиції.

В умовах ринкової економіки все більш важливе місце в аналітичній роботі на підприємствах займає аналіз фінансового стану, спрямований на оцінку спроможності економічного суб'єкта своєчасно і у повному обсязі провести розрахунки по зобов'язанням.

Формування показників фінансової звітності регламентується діючими Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (П(С)БО). П(С)БО передбачають багатоваріантність методів обліку активів, зобов'язань і господарських операцій і, як наслідок, об'єктивно існує ймовірність розкриття інформації у фінансовій звітності таким чином, що вона не буде достовірно відбивати результати діяльності підприємства. Звідси мету аналізу фінансового стану підприємства може бути досягнуто лише на підставі врахування всіх суттєвих питань, що стосуються бухгалтерського обліку активів і зобов'язань на підприємстві.

Зобов'язання, як важлива складова фінансової звітності у сучасних умовах господарювання для більшості підприємств, є основним джерелом формування засобів. Кожне підприємство у процесі виробництва використовує сировину, матеріали і послуги інших підприємств і організацій, працю найманих працівників, отримує кредити банків, сплачує податки, проводить відрахування до різних фондів і таке інше. Внаслідок такої діяльності у нього виникають різноманітні зобов'язання: перед постачальниками — за поставлену сировину, послуги й матеріали, перед своїми працівниками — щодо виплати заробітної плати, перед бюджетом — зі сплати податків та відрахувань тощо.

Термін «зобов'язання» означає заборгованість підприємства, що виникла у попередні звітні періоди (є результатом минулих подій) і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, які містять в собі економічні вигоди.

Згідно з П(С)БО 11 «Зобов'язання», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р. № 20, зобов'язання класифікуються на довгострокові (довгострокові

кредити банків, інші довгострокові фінансові зобов'язання) і 2 поточні (короткострокові кредити банків, поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, короткострокові векселі видані, кредиторська заборгованість: за товари, роботи, послуги, поточна заборгованість за рахунками: за отриманими авансами, з бюджетом, за позабюджетними платежами, зі страхування, з оплати праці, з учасниками, за внутрішніми розрахунками, інші поточні зобов'язання).

Крім того, П(С)БО 11 виділяють забезпечення для відшкодування майбутніх витрат (для виплати відпусток працівникам, на додаткове пенсійне забезпечення, на виконання договірних зобов'язань, на реструктуризацію, на виконання зобов'язань за обтяжливими контрактами) і непередбачені зобов'язання (які класифікуються за видами діяльності).

Узагальнюючи викладене вище, можна зробити висновок, що при здійсненні аналізу фінансового стану підприємства, треба приділяти увагу наступним питанням бухгалтерського обліку зобов'язань:

1. Зобов'язання, на яке нараховуються відсотки і яке підлягає погашенню протягом дванадцяти місяців з дати балансу, слід розглядати як довгострокове зобов'язання, якщо первісний термін погашення був більший ніж 12 місяців та до затвердження фінансової звітності існує угода з переоформлення цього зобов'язання на довгострокове.

2. Довгострокове зобов'язання за кредитною угодою (якщо договір передбачає погашення зобов'язання на вимогу кредитора (позикодавця) у разі порушення умов, пов'язаних з фінансовим станом підприємства-позичальника), умови якого порушені, вважається довгостроковим, якщо:

— позикодавець до затвердження фінансової звітності погодився не вимагати погашення зобов'язання внаслідок порушення;

— не очікується виникнення подальших порушень кредитної угоди протягом 12 місяців з дати балансу.

3. Забезпечення створюються при виникненні внаслідок минулих подій зобов'язання, погашення якого призведе до зменшення ресурсів, що передбачають економічні вигоди, за умови можливості розрахункового визначення його оцінки.

4. Забезпечення для відшкодування витрат на реструктуризацію створюється у разі наявності затвердженого керівництвом підприємства плану реструктуризації з

конкретними заходами, термінами їх виконання та сумою витрат, яких зазнають, й після початку реалізації цього плану.

5. Сума забезпечення визначається за обліковою оцінкою ресурсів (за винятком суми очікуваного відшкодування), необхідних для погашення відповідного зобов'язання на дату балансу.

6. Забезпечення для відшкодування витрат на реструктуризацію визначається за сумою прямих витрат, які не пов'язані з діяльністю підприємства, що триває.

7. Забезпечення використовується для відшкодування лише тих витрат, для покриття яких воно було створено, тобто забезпечення має строго цільовий характер.

8. Залишок забезпечення переглядається на кожну дату балансу і в разі необхідності коригується (збільшується або зменшується).

9. У разі відсутності ймовірності вибуття активу для погашення майбутніх зобов'язань сума такого забезпечення підлягає сторонуванню.

Е. Н. Куличков, д-р. екон. наук, проф.

Институт экономико-математического моделирования
автоматизированных информационных систем промышленности

ТЕЗИСЫ ДОКЛАДА «ОСОБЕННОСТИ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ АУДИТА В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ»

В России определение термину «аудит» дано «Временными правилами об аудиторской деятельности в РФ», утвержденными Указом Президента РФ от 22.12.1993 г. № 2263. Согласно п.3 вышеуказанных правил, «Аудиторская деятельность — аудит представляет собой предпринимательскую деятельность аудиторов (аудиторских фирм) по осуществлению независимых вневедомственных проверок бухгалтерской (финансовой) отчетности,